

Literatura Medieval

L'Edat Mitjana és el període que comprèn del

- s. V: 476 caiguda de l'Imperi romà d'occident.

al

- s. XV: 1453 caiguda de l'Imperi romà d'orient.

Context *Històric*

POLÍTICA

Després de la caiguda de l'imperi romà
Europa es fragmenta en regnes de fronteres
canviants
per causa
de les
invasions

RELIGIÓ

L'Església té un gran poder a nivell polític i econòmic.

També governa les consciències i la manera de viure

CULTURA

Els monestirs són els centres de cultura.

Hi conflueixen el saber de la cultura grecolatina i la cultura musulmana

L'ECONOMIA medieval és agrària

La **SOCIETAT** s'organitza
en base al feudalisme

La Llengua de la cultura, les lleis i les institucions és el **LLATÍ**.

Però al llarg d'aquest període es formen les **llengües vulgars** que poc a poc acaben imposant-se al llatí

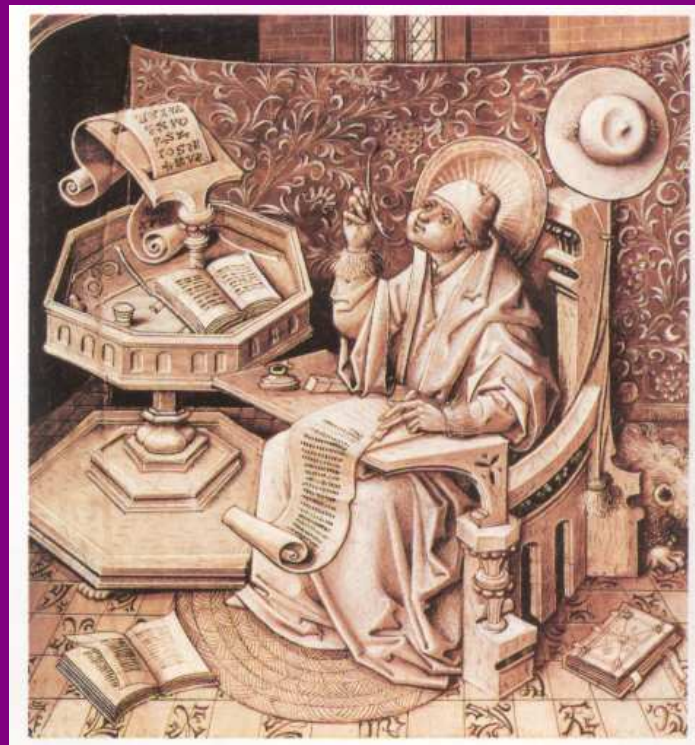
Context Literari

- La literatura medieval segueix els gèneres de Grècia i Roma però trenca amb la temàtica i els ideals.

- És reflex de la societat de l'època i cada estament social fa una literatura adequada a la seva manera d'entendre el món.

La literatura religiosa durant molt de temps serà la que tindrà més importància degut al caràcter teocèntric de la societat medieval: Déu és el centre de tot.

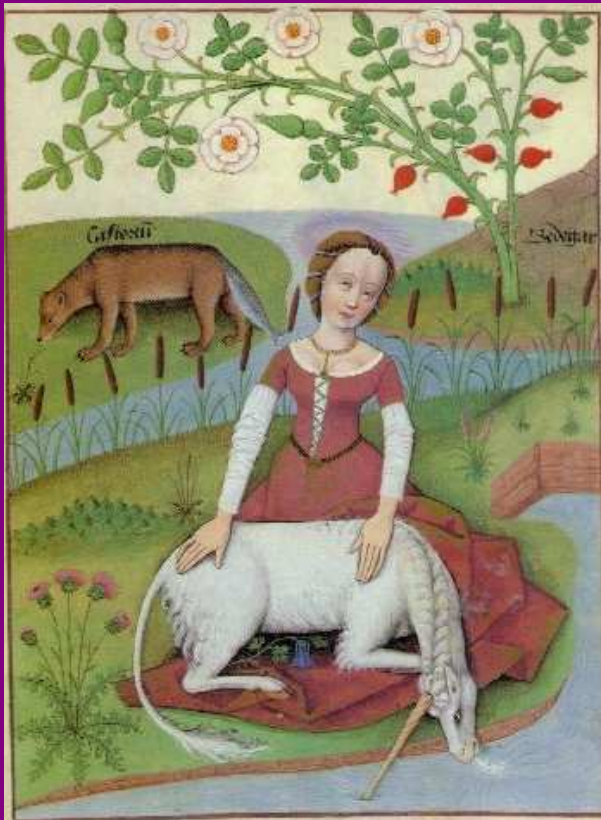
Quan els reis i els nobles van entendre que la literatura podia ser un

mitjà de propaganda

al seu servei, van aparèixer a les corts dels nobles els primers **mecenes** per a la literatura no religiosa i apareix, aleshores, la **literatura trobadoresca**.

El poble crea una literatura constituïda per cançons de feina i de festa.

Les gestes i el valors de la noblesa es veuen reflectits en **la poesia èpica**, narració en vers de fets memorables i representatius d'un poble i dels seus herois.

Aquests poemes són coneguts també amb el nom de **Cançons de gesta**

Principals cançons de gesta medievals:

- *El cantar del Mio Cid* (anònim castellà)
- *La chanson de Roland* (anònim francès)
- *El cant dels Nibelungs* (anònim alemany)

La poesia lírica expressa els sentiments i la subjectivitat del poeta mitjançant la
poesia trobadoresca

Els **trobadors** van aparèixer a Occitània a la darreria del segle XI.

L'amor Cortès

- Els **trobadors** componien la lletra i la música de les cançons.
- Els **joglars** les interpretaven.

La **dona** cantada i estimada pel poeta cortès és una dona noble, **casada** amb un senyor noble.

El fet, però, que sigui casada no atura l'amant i per això l'**amor cortès** és normalment un amor fora del matrimoni sota aparença d'**amor platònic**.

Les **trobairitz**, que eren esposas i filles de nobles, escrivien poemes directes i sensuals, que valoraven de l'amic, sobretot la fidelitat.

- **DAMA (domina, midons)**
generalment casada,
rep bassallatge del cavaller

- **TROBADOR (hom)**

- **SENHAL**
pseudònim sota el que resta amagat
el nom de la dama

- **LAUSENGIERS (espies)**
que alerten el

- **GILÓS (marit)**

TROBADORS

- origen noble
- sotmesos a la *Razòs de trobar*

i

Regles de Trobar

JOGLARS

- origen modest
- no coneixien les regles del trobar

CANÇÓ,
dedicada a l'amor

SIRVENTÈS,
atac personal o propaganda
ideològica

PLANY,
lloança a un personatge mort

PASTOREL·LA,
amor entre pastores i cavallers

ALBA,
dedicada als amants que
s'havien de separar en arribar
el matí

L'origen d'una literatura (segles XII - XIII)

Al segle XII, a Catalunya, terra de frontera entre el món islàmic i l'Europa cristianitzada, els jueus escrivien en hebreu, els musulmans en àrab i els cristians en llatí.

Els poetes ho feien en una llengua neollatina semblant al català, **el provençal**.

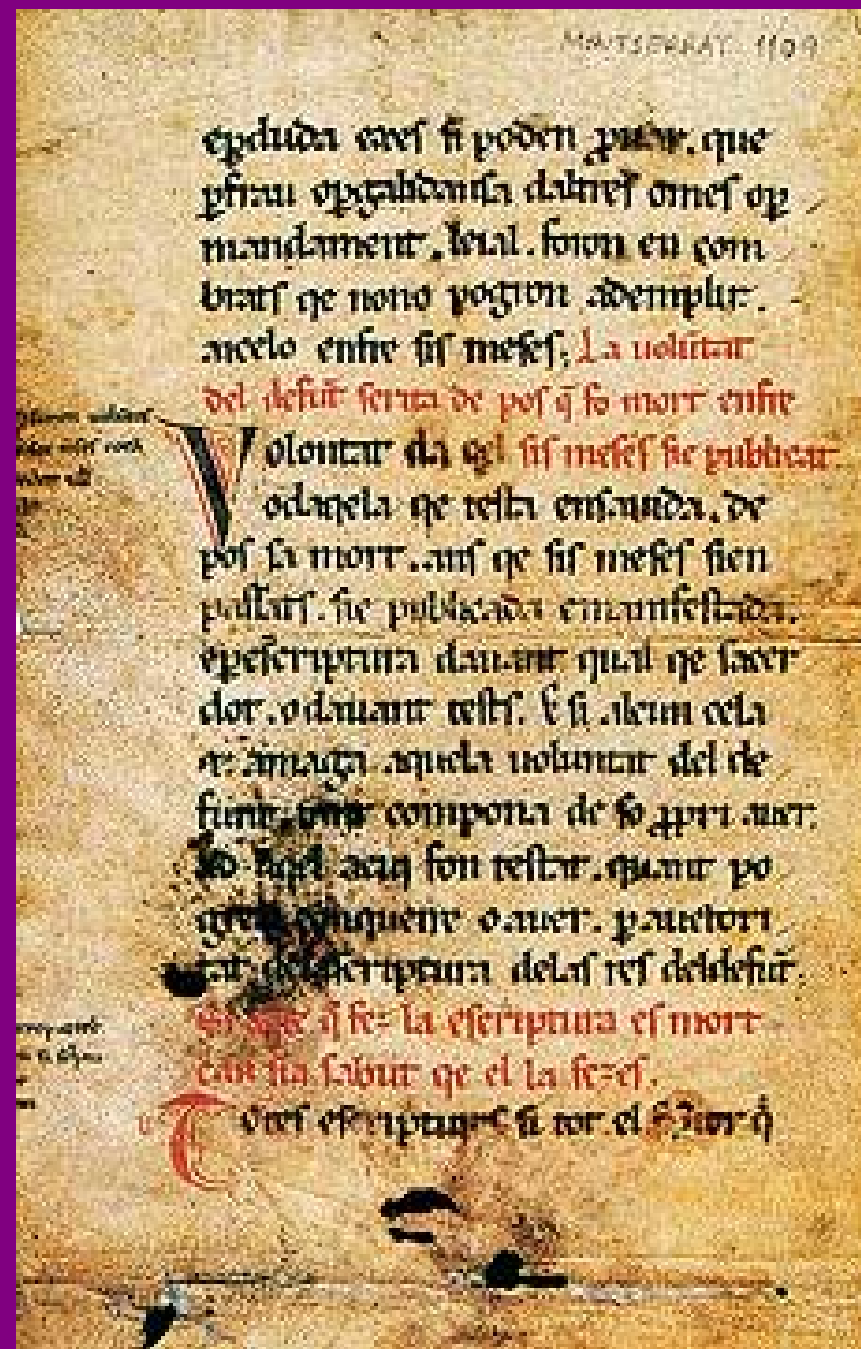

Les terres provençals, part d'un país més gran, **Occitània**, que arriba fins a l'Atlàntic, depenien del comte de Barcelona des de 1166.

El **català**, la forma pròpia que a Catalunya havia anat prenent el llatí vulgar, era la llengua parlada, que a poc a poc es va anar introduint a l'escriptura.

El “**Forum Iudicum**”,
traducció d'un codi
jurídic visigòtic, de la
primera meitat del
segle XII, és el text
català més antic que
es conserva.

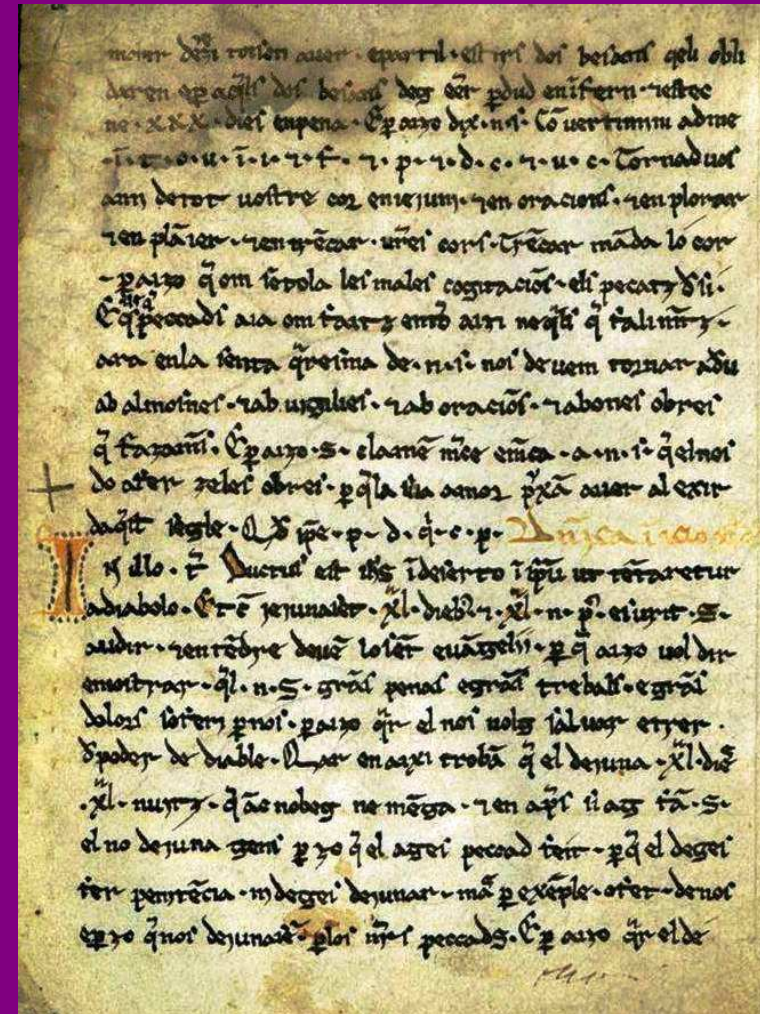
(Biblioteca de Catalunya, Barcelona.)

El concili de Reims de 813 ordenava predicar en llengua vulgar.

Des d'aleshores s'havia de predicar en català, però el recull de sermons més antic que s'ha trobat, les "Homilies d'Organyà", és de finals del segle XII.

(Biblioteca de Catalunya.)

Segle XIII, **Jaume I** incorpora el regne de Mallorca a la confederació de Catalunya i Aragó, amb la conquesta d'un territori fins llavors dominats per l'Islam.

Ramon Llull

Poc després **Ramon Llull**, es converteix en el creador de la prosa literària catalana.

Fins als 30 anys va conrear la lírica trobadoresca, però una experiència mística el va induir a abandonar família, posició social i riqueses per centrar-se en la conversió dels sarraïns.

Va tractar temes de teologia, filosofia, alquímia, lògica, medecina, física, matemàtica, pedagogia,...

ÉS EL NAIXEMENT DE LA LITERATURA CATALANA

Algunes obres de Ramon Llull

- *Lo Romanç d'Evast e Blanquerna*
(1278-94)

Beati Rhenani Ilharici ad lectorem epigramma.

- *El llibre de maravelles*

- *El llibre de les Bèsties*
(1288-89)

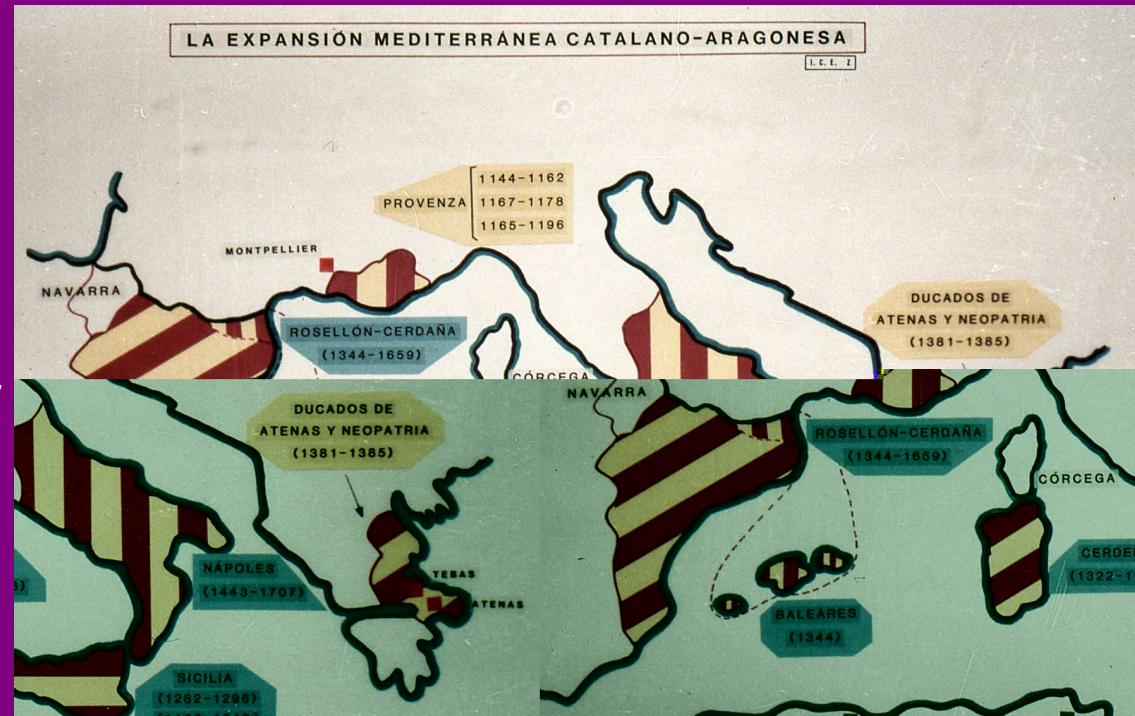

Amb el nom de **Miramar** va crear, a la costa occidental de l'illa de Mallorca, la primera **escola de traductors** per afavorir el contacte entre les diverses cultures de la Mediterrània.

SEGLES XIV-XV, INICIS I PLENITUD: L'expansió per la Mediterrània

L'expansió del domini català per la Mediterrània, des de València, fins a Atenes, iniciada al segle XIII, va ser documentada amb les **Cròniques**, extenses narracions de fets històrics.

CRONICA DE JAUME I,
Libre dels fets. 1244 i 1274

És la més antiga, relata la conquesta de Mallorca i València.

CRÒNICA DE BERNAT DESCLOT, *Llibre del rei en Pere.*

1283-1288.

Relata el regnat de Pere II el Gran.
Conquesta de Sicília i invasió de
Catalunya pels francesos.

CRÒNICA DE RAMON MUNTANER 1325

Expedicions catalanes a Grècia i a l'Àsia Menor.

Ha estat font d'obres històriques internacionals, i de "Tirant lo Blanc"

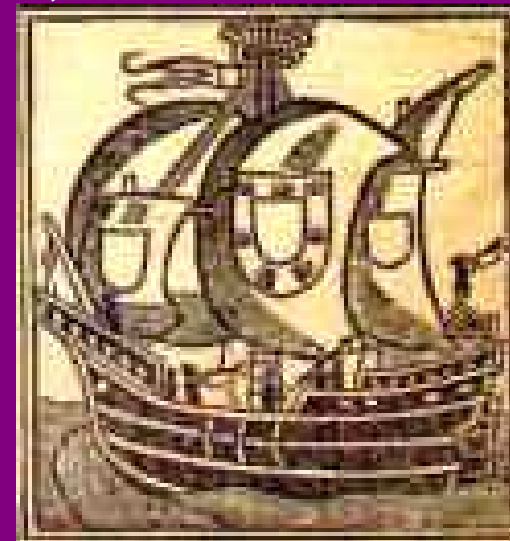
CRÒNICA DE PERE EL CERIMONIÓS 1349-1385.

Reincorporació del regne de Mallorca a la corona i guerra contra els nobles rebels de València i Aragó

Mapa dels consolats.

El “**Consolat de Mar**”, recopilat el segle XIV sobre un original del XIII, ordenava les relacions entre els ports del Mediterrani amb “consolats” (delegacions del tribunal marítim) de la ciutat de Barcelona.

Amb la cort establerta a Nàpols, on el rei volia crear un imperi mediterrani, el català va ser un dels primers idiomes a què es van traduir els renaixentistes italians.

PETRARCA

BOCCACCIO

IES CAN PUIG

Departament de Llengua i Literatura Catalana
Octubre 2008

Montserrat López